

# Met onkruid de bodem lezen

thema  
de  
onzichtbare  
tuin

Dat wichelroedes niet blijken te werken, is wetenschappelijk onderzocht en aangetoond. De kans dat je met zo'n ding water vindt, blijkt even groot als zonder. Zou het kunnen dat de wichelroedeloper de grond leest aan de hand van planten die er groeien? Met een beetje observeren kom je namelijk een heel eind. Je kunt al vrij snel zien waar het vochtig is of waar de grond verstoord is door de planten te bestuderen. Elk onkruid heeft namelijk een functie in het grotere geheel en zegt iets over de bodem waarin hij groeit.

Tekst: Suze Peters    Fotografie: Lotte Stekelenburg

## Dicht laten groeien

Vorige week was ik voor het Sociaal Tuinieren-project tuinen aan het inventariseren in Amsterdam-Noord. Een aantal bewoners liep mee, waaronder een jonge man van rond de dertig. Toen we voor zijn voortuin stonden, vertelde hij dat hij zich bekocht voelde. Toen hij het huis namelijk kocht, was zijn voortuin een schitterend zwart akkertje. Hij beklagde zich dat hij al zeven keer had moeten schoffelen sinds hij er woonde. Er bleef maar onkruid opkomen.

Tja, dat doet de natuur. Ze heeft namelijk een hekel aan zwarte grond. Zij zal er alles aan doen om het zo snel mogelijk dicht te laten groeien. En ja als je dan niet zelf je planten uitzoekt, dan doet ze dat voor je. Sterker nog, haar plantselectie is zo verfijnd dat ze precies de plant uitkiest die daar het beste groeit en tegelijkertijd ook eventuele tekorten kan aanvullen of overschotten en problemen kan wegwerken.

## Ploegers van de onderwereld

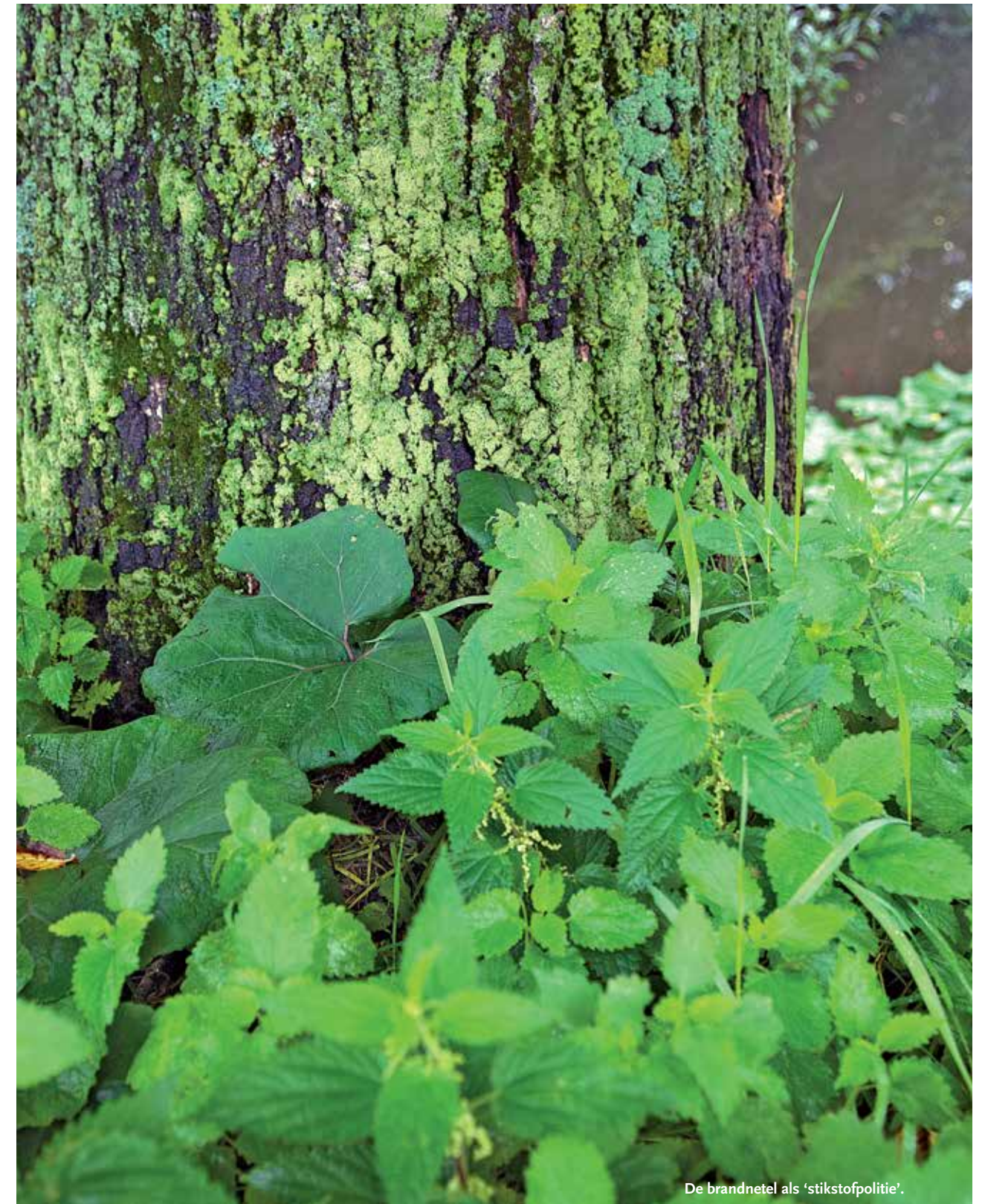
De grond in een verwaarloosde tuin is vaak zo'n harde compacte massa geworden, dat de regen niet goed afgevoerd kan worden. Er ontstaan plassen terwijl het water nauwelijks doorsijpelt naar de dorstige ondergrond. De natuur stuurt dan de ploegers van de onderwereld. Heermoes, kweek, distels en schermbloemigen gaan met hun wortels diep de grond in en brengen lucht in de bodem en halen voedingsstoffen mee naar boven. Deze planten zaaien zich vlot uit en voor je het weet hebben alle nakomelingen de grond voor je geperforeerd. De grote weegbree groeit uitstekend op verdichte grond en verricht daar met haar wortels ook het nodige wroetwerk. Is de structuur verbeterd dan neemt vogelmuur, die van voedingsrijke humeuze grond houdt, dat plekje in om ervoor te zorgen dat de grond niet

opnieuw dichtslaat. Er zijn trouwens wel meer onkruiden die van voedselrijke grond houden zoals knopkruid, stinkende gouwe, melganzevoet, klein kruiskruid, witte dovenetel, speenkruid en hondsdrif. Of wat dacht je van zevenblad...die is, zo lijkt het, in het leven geroepen om vochtige voedselrijke schaduwplekjes van begroeiing te voorzien.

## Stikstofpolitie

Slaat de balans door, dan komt de brandnetel: de stikstofpolitie. Overal waar deze plant staat, kun je rekenen op een hoge waarde aan stikstof in de grond. Het mooiste voorbeeld zie je altijd in de duinen, waar langs de paden op het kale zand de brandnetel gretig naar een plekje zoekt waar honden hun sporen achterlaten. Als je in de tuin brandnetel tegenkomt waar je hem niet wilt hebben, zet op die plek dan geen tuinplanten die schrale voedselarme grond verlangen. En misschien volgende keer iets minder gul met de meststoffen strooien.

Paardenbloem en boterbloem zie je nooit in hooilanden vol Engels raaigras. Deze worden zo bemest dat het gras op zijn wenken bediend wordt en geen last heeft van concurrentie omdat hij overal kan groeien. Vallen er echter gaten in het bemestingsschema dan verzwakt het gras en grijpen andere planten hun kans. Als je het gras echter nog meer aan zijn lot overlaat, dan treedt er verschraling op en dan verdwijnen op hun beurt weer paardenbloem en boterbloem want die hebben toch stikstof nodig om te overleven. Het is dus maar net welk uitgangspunt je kiest voor je grasveld. Een strakke Engelse *lawn* moet uitgebreid bemest worden, terwijl je voor een bloemenweide juist verschraling wilt. In aanloop daar naartoe kunnen madeliefjes, paardenbloemen en boterbloemen vast voor wat kleur zorgen.



De brandnetel als 'stikstofpolitie'.

Suze Peters is tuinontwerper en co-auteur van het Onkruidboek ([www.onkruidboek.nl](http://www.onkruidboek.nl)).